

פרק ז (פסוקים א-ו) / ברוריה בן-דוד (וייס)

בפרק ז קראנו על האישה השונמית שדאגה למנוחתו ולרווחתו של אלישע. כאשר אלישע ביקש את גיחזי לשאול אותה: "היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא" ענתה: "בתוך עמי אנכי ישבת" (ד יג). כלומר: אינני זקוקה לעזרה. הדבר היה בימי עושרה וגדולתה של האישה השונמית.

כיצד השתנה מצבה של השונמית?

מצבה השתנה מחמת הרעב הגדול שבא בעקבות המלחמה והבצורת. באותם הימים הזהיר אלישע את השונמית על הרעב הממושך שעומד להתרחש. הרעב שסופר אודותיו בשני הפרקים הקודמים.

אלישע אמר לשונמית: קומי לכי את ובני ביתך "וגורי באשר תגורי" במקום שתרצי לגור, כי קרא ה' לרעב שבע שנים. זה הרעב הממושך ביותר בארץ שנזכר במקרא (ראו רש"י לבר' מז יט). "ותקם האשה ותעשה כדבר איש האלקים, ותלך היא וביתה ותגר בארץ פלשתים שבע שנים" (פס' ב). האישה נדדה לארץ פלשתים היא ובני ביתה כדי להחיות את נפשותיהם.

מה גילתה האישה מקץ שבע שנות הרעב כשחזרה לשונם עיר מולדתה?
בהיותה בארץ פלשתים החזיקו זרים בנחלתה ולא חפצו להשיב לה.

מה עשתה האישה המסכנה בצר לה?

היא צעקה אל המלך שישפוט ויציל גזול מידי עושקיו, כמו שמצווה מלך בישראל ככתוב: "דינו לבקר משפט והצילו גזול מיד עושק" (יר' כא יב; תה' עב ד; מי' ב ב). אין אנו יודעים בדיוק לאיזה מלך הכוונה. ייתכן שהכוונה לאחד ממלכי בית יהוא. המלך מבקש מגיחזי משרתו של אלישע שיספר על המעשים הגדולים והנסים שעשה הנביא. גיחזי בחר לספר לו על המעשה הגדול ביותר שהיה גם עד לו. כנראה שהמלך דיבר עם גיחזי אחרי שנרפא מהצרעת. והנה במפתיע בו זמנית "האשה אשר החיה את בנה צעקת אל המלך". באה לצעוק אל המלך בעניינה. גיחזי הצביע על האישה ובנה ואמר: "זאת האשה וזה בנה אשר החיה אלישע" (פס' ה). המלך ביקש מהאישה שתספר לו את פרטי העניין. "ויתן לה המלך סריס אחד (משרת) לאמר: השיב את כל אשר לה ואת כל תבואת השדה מיום עזבה את הארץ ועד עתה" (פס' ו).

המחזיק ברכושה נאלץ להשיב לה לא רק את ביתה ואת השדה, אלא גם את כל מחיר התבואה שהניב השדה במשך כל שנות היעדרותה מן הארץ. נמצא שבזכות הנביא השיב לה המלך את נחלתה.

רואים אנו שדמות מלכי ישראל רבת פנים לה. למרות היותם שקועים בעבודה זרה מפעמת בהם האמונה באלוקי ישראל ובנביאיו. אחאב לובש שק וצם בחרטה

על מעשהו נוכח תוכחת הנביא (מ"א כא כז). ובפרקנו המלך חוקר על מעשי אלישע המפורסמים ודן את דין השונמית ומשיב לה גזלתה.

התורה דאגה לעניים ולחלשים, אך בתקופה שעבדו לבעל ולעשתורת לא קיימו את מצוות התורה ובארץ שרר עושק דלים וגזל, כפי שקראנו בפרק ד על הנושה שבא לקחת את שני ילדי האלמנה לעבדים.

פרק ח (פסוקים ז-טו)

אליהו הנביא נצטווה למנות את חזאל למלך על ארם, את יהוא בן נמשי למלך על ישראל, ואת אלישע לנביא (מ"א יט טו-ט). עד עתה התמלאה רק שליחות אחת אלישע נמשח להיות נביא. על המלכת יהוא על ישראל נלמד בפרק ט, ובקטע זה נקרא על משיחת חזאל למלך על ארם. חזאל ייסד בארם דמשק שושלת מלכים חדשה.

אלישע בא לדמשק כדי לקיים את מה שהוטל על אליהו: "ובאת ומשחת את חזאל למלך על ארם". אליהו הקדים את משיחת אלישע מפני שנדחתה גזירת הרעה שנגזרה על אחאב לימי בנו. "יען כי נכנע (אחאב) מפני לא אביא הרעה בימיו, בימי בנו אביא הרעה על ביתו" (מ"א כא כט). רלב"ג כתב: ידמה שלולא כי נכנע אחאב מפני ה', היה מת על יד יהוא בחלקת נבות היזרעאלי, ושם ילקחו הכלבים דמו, אך מפני שנכנע אחאב מפני ה' יתברך, האריך ה' יתברך הרעה הזאת עד ימי בנו, ובו יתקיים כל היעוד הרע. "והיה הנמלט מחרב חזאל ימית יהוא, והנמלט מחרב יהוא ימית אלישע, והשארתי בישראל שבעת אלפים, כל הברכים אשר לא כרעו לבעל וכל הפה אשר לא נשק לו" (מ"א יט יז-יח). נבואה קשה מאוד.

מדוע גלומות גזירות קשות על ישראל בשליחות הנביא?

תכלית קיומו של עם ישראל היא באמונה באל אחד ולהיות עם סגולה הנבדל מכל העמים במעשיו. וכיוון שישראל בגד באלוקיו והמצב הדתי היווה סכנה לייחודו של עם ישראל על כך בא עונשו של ה'. חזאל ויהוא יסייעו להשמדת בית אחאב. תפקידו של יהוא שיומלך תחת יורם בן אחאב להשמיד את בית המלוכה שהכניס את העבודה הזרה לישראל, ולשים קץ להשפעת הבעל הצידוני בישראל. בפרק ט נקרא על שליחות אחד מבני הנביאים שנמנה עם תלמידיו של אלישע למשוח את יהוא למלך על ישראל, ולהטיל עליו את ביצוע הגזירה הרעה על בית אחאב. אך מי שיעשה שפטים נוראים בישראל יהיה חזאל מלך ארם אשר ימלוך במקום בן הדד.

מה הייתה מטרת ביקורו של אלישע בדמשק?

אלישע בא במטרה לקיים את השליחות שהטיל עליו אליהו למשוח את חזהאל למלך על ארם. אלישע הגיע לדמשק כדי להודיע לחזהאל שהוא עתיד למלוך במקום בן הדד.

"ויבא אלישע דמשק ובן הדד מלך ארם חלה, ויגד לו לאמר: בא איש האלקים עד הנה" (פס' ז). הכוונה לבן הדד השני שלחם עם אחאב. כנראה התפרסם שם אלישע לאחר שריפא את נעמן מצרעתו. בשעה שהגיע אלישע לדמשק הגיע חוליו של בן הדד לשיאו. יוסף בן מתתיהו כתב שבן הדד חלה מאימת כעסו של ה' על חייליו בפרשת מצור שומרון (קדמוניות ט סעיף 7 א).

המלך ציווה את חזהאל שרו הבכיר ביותר לקחת מנחה ולהקביל את פני אלישע "ודרשת את ה' מאותו לאמר: האחיה מחלי זה?" (פס' ח). אחזיה בן אחאב מלך ישראל שלח מלאכים לדרוש בבעל זבוב אלוהי עקרון אם יחיה מחליו (א ב), ואילו מלך ארם שולח את חזהאל כדי לשאול ולבקש רפואה מאיש האלוקים מישראל. בן הדד שלח מנחה גדולה מכל הטוב שנמצא בדמשק ככתוב: "וכל טוב אדניו בידו" (בר' כד י). משא ארבעים גמל, כלומר: משקל המנחה שנשא עמו היה משא שארבעים גמל דרושים כדי לשאתו.

מה אנו למדים מכך?

על פרסומו של אלישע וההערצה אליו אף בין גדולי הממלכות השכנות (ו יב).

מה סבר בן-הדד?

שנביאי ישראל דומים לנביאי עכו"ם והם מנבאים לפי המנחה המוגשת להם. ככול שהמנחה תהיה גדולה יותר הנבואה תהיה טובה יותר. אך נביא האמת דוחה טובת הנאה בעד נבואותיו.

"וילך חזאל לקראתו, ויקח מנחה בידו וכל טוב דמשק, משא ארבעים גמל, ויבא ויעמד לפניו ויאמר: בנך בן הדד מלך ארם שלחני אליך לאמר: האחיה מחלי זה?" (פס' ט). בנך- זוהי הבעת כבוד והערצה לנביא. איש נכבד שפונים אליו נקרא אב (ב יב) והפונה מכנה את עצמו בשם בן.

מה ניבא אלישע על עתידו של חזאל?

המלך בן הדד עתיד למות בחוליו וחזאל ימלוך תחתיו. אך כדי לא לצער את בן הדד המאמין בנביא ה', אלישע אמר להשיב לו שהוא יתרפא, אבל מגלה לחזאל שה' הראה לו שבן הדד ימות.

לאחר שרמזו אלישע לחזאל שהוא עתיד למלוך במקום בן הדד רצה אלישע לבכות, אך כדי שחזאל לא יבחין בבכיו הפנה את פניו לצד אחר. לפי פירוש אחר "העמיד את פניו" הקפיא את פניו, הביט נכחו בלי תנועה. השאיר את פניו במצב זה "עד בש" כלומר: זמן ממושך (שופ' ג כה).

מדוע בכה איש האלוקים?

בנבואה זו לחזאל הייתה גלומה נבואה קשה על ישראל (פס' יב). על אלישע הוטל להמליך את חזאל צורר ישראל למלך על ארם. אלישע ראה בחזון את הצרות הגדולות שיביא חזאל על ישראל. חזאל שאל את אלישע: "מדוע אדני בכה? ויאמר: כי ידעתי את אשר תעשה לבני ישראל רעה, מבצריהם תשלח באש ובחריהם בחרב תהרג ועלליהם תרטש והרתיהם תבקע" (פס' יב). אני יודע ברוח הנבואה את הרעה שתעשה לישראל. החזון שראה זעזע אותו מאוד. באכזריות נוראה עתיד חזאל לנהוג בשבטי ישראל בעבר הירדן המזרחי והמערבי כאחד. חייליו ישרפו את ערי מבצריהם ואת בחוריהם בחרב י הרגו, את תינוקיהם ירצחו בדרך אכזרית, ירוצצו את גופם, ויבקעו את בטן של הנשים ההרות על ולדותיהן. האחריות על האכזריות של המעשים נופלת על המלך שהוא המפקד העליון.

כיצד הגיב חזאל למשמע החזון הנורא?

חזאל אמר לאלישע: "כי מה עבדך הכלב כי יעשה הדבר הגדול הזה? ויאמר אלישע: הראני ה' אתך מלך על ארם" (פס' יג). "כי מה עבדך כלב?" זהו מבטא מוגזם של הכנעה והתבטלות שהיה מקובל באותה תקופה. וכן אמר דוד לשאול: "אחרי מי אתה רדף? אחרי כלב מת" (שמ"א כד יד), ומפיבשת לדוד: "מה עבדך, כי פנית אל הכלב המת אשר כמוני?" (שמ"ב ט ח).

כאן גילה הנביא לחזאל מהו התפקיד שהוטל עליו למלא בדמשק. למרות שחזאל היה ממוצא נחות ולא היה יורש ראוי למלוך על ארם.

בן הדד שהתייסר במחלתו ציפה בוודאי בכיליון עיניים לשובו של חזאל וקיווה שיבשר לו בשורה טובה. הוא שאל את חזאל: "מה אמר לך אלישע? ויאמר: אמר לי: חיה תחיה" (פס' יד).

למחרת שם חזאל על פניו של בן-הדד מכבר- מין מטפחת עשויה מעשה כברה המשמשת לתחבושת. הוא טבל את המכבר במים ופרש על פניו להשקיט מעט את חום הקדחת, אבל במקום להיטיב התחבושת הזיקה לו והחשישה את מותו. יש הסוברים כי חזאל העמיד פנים כרוצה לרפא את בן הדד ופרש עליו את המכבר וחנק אותו. "ויטבול במים כדי שיצטנן מן החם הרב" (רש"י), ורד"ק פירש: היה אומר לו כי לרפואה היה עושה לו הדבר והוא היה עושה לצננו ולהמיתו.

"וימלך חזהאל תחתיו" כנבואת אלישע.

פרק ז (פסוקים טז-כד)

בקטע זה נלמד שימי מלכות יהורם נמנים עם הימים הקשים ביותר שעברו על מלכות יהודה בניגוד גמור לימי מלכות יהושפט אביו. יהושפט נמנה עם הצדיקים שבמלכי בית דוד ויהורם עם הרשעים שבהם, ולא זו בלבד שהרבה לחטוא, אלא שגם החטיא את בני עמו.

מה נאמר על יהורם בן יהושפט?

מלך בשנת חמש ליורם בן אחאב מלך ישראל ויהושפט מלך יהודה. בן שלושים ושתים היה במלכו ושמונה שנים מלך בירושלים. כנראה הגיע יהורם למלוכה בחיי יהושפט אביו. כך נאמר על בני יהושפט בדה"ב כא ג: "ויתן להם אביהם מתנות רבות לכסף ולזהב ולמגדנות עם ערי מצרות ביהודה, ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור". כשעלה יהורם למלוכה הוא הרג את כל אחיו וגם משרי ישראל. "ויקם יהורם על ממלכת אביו ויתחזק ויהרג את כל אחיו בחרב, וגם משרי ישראל" (דה"ב כא ד). מקרי רצח בבית המלוכה היו שכיחים ביותר בישראל אך נדירים ביהודה. והנה למד יהורם לעשות מעשים מתועבים אלה, כמו שעשה אבימלך בשעתו לאחיו, יש הסוברים שיכול להיות שיהורם שהיה נשוי לעתליה בת אחאב לא היה רצוי לאחיו, והם וכמה מן השרים התנגדו למלכותו, ייתכן שבגלל התנגדות זו שיתף יהושפט את יהורם במלוכה בחייו, כדי להבטיח את קיום זכותו במלכות מכוח בכורתו, אבל כשמת יהושפט קשרו האחים להדיחו. הקשר נכשל והקושרים נהרגו. "וילך בדרך מלכי ישראל כאשר עשו בית אחאב, כי בת אחאב היתה לו לאשה, ויעש הרע בעיני ה'" (פס' יח). עתליה דמתה בהתנהגותה לאיזבל אמה. יהורם הלך בדרכי בית אחאב שעשו הרע בעיני ה'. עבדו לה' בשיתוף עם עבודה זרה. בספר דברי הימים נקראת עתליה "המרשעת" (דה"ב כד ז). במשך ימי מלכותו עמד יהורם בקשרים הדוקים עם בית אחאב, כנראה שמדיניותו בתחומים הדתי והתרבותי הושפעה גם מעתליה בת איזבל ואחאב.

מדוע לא הושמדו כל בני בית דוד כפי שהושמדו כל בני בית אחאב (בידי יהוא) שהלך יהורם בדרכם?

על אף רשעותו של יהורם בן שפט לא אבה ה' להשמיד את בית דוד. הכתוב מכנה את בית דוד בפסוק יט "יהודה", כי ליהודה ניתנה המלכות בברכת יעקב (בר' מט י). והמלכות ביהודה ניתנה לבית דוד (דה"א כח ד). "וימאס באהל יוסף...ויבחר את שבט יהודה...ויבחר בדוד עבדו" (תה' עח סז-עב). ה' לא השמיד את בית דוד. למען דוד עבדו שבא עמו בברית כמפורש בדברי דוד האחרונים (ש"ב כג ה): "כי ברית עולם שם לי ערוכה בכל ושמרה", וכנאמר

בנבואת נתן אליו : "וחסדי לא יסור ממנו...ונאמן ביתך וממלכתך עד עולם לפניך, כסאך יהיה נכון עד עולם" (ש"ב ז טו-טז). וכאשר אמר ה' לאחיה השילני (מ"א יא לא- לו) ולפני כן לשלמה (מ"א יא יא-יג). "כאשר אמר לו לתת לו ניר לבניו כל הימים" (פס' יט). ניר הוא נר מלכות דוד. ככתוב: "ולא תכבה את נר ישראל" (ש"ב כא יז). דוד נמשל למאורם של ישראל. "שם אצמיח קרן לדוד ערכתי נר למשיחי" (תה' קלב יז).

אדום הייתה כנועה לישראל מימי דוד (ש"ב ח יד ; דה"א יח יג). לדעת חז"ל הייתה אדום כנועה לישראל עוד מימי שאול (ש"א יד מז). אדום הייתה תחת יהודה ומואב תחת ישראל. "ויפשע מואב בישראל אחרי מות אחאב" (א א). עתה פשעה אדום ביהודה.

מכיוון שחטא יהורם במעשים חמורים שבין אדם לחברו וכן בין אדם למקום, נענש הוא ויהודה בצמצום ממלכתם. יהורם עלה למלוכה זמן קצר לאחר כישלון המסע הצבאי המשותף של חיל ישראל ויהודה נגד מישע מלך מואב, שבה גם השתתף הנציב היהודי באדום. כנראה היה כישלון המסע נגד מואב הגורם העיקרי שעורר את האדומים למרוד ביהודה (פס' כ). נראה כי בתחילת מלכותו של יהורם מרדו האדומים ביהודה והמליכו עליהם מלך. "ויעבר יורם צעירה וכל הרכב עמו, ויהי הוא קם לילה ויכה את אדום הסבב אליו ואת שרי הרכב, וינס העם לאהליו" (פס' כא). נחלקו המפרשים בזיהוייה של "צעיר" יש הסוברים ש"צעירה" לשון אחרת ל"שעירה". יש הסוברים כי היא "צער" (בר' יג י ; בר' יט כג), היושבת בערבה מדרום לים המלח במרחק לא רב מגבול אדום. נראה כי יהורם הצליח בראשונה להכות את צבא אדום אשר הקיף את צבאו ובמיוחד את שרי חיל הרכב, אבל אחרי כן נאלץ לנוס ולא הכניע את אדום, אלא ספג מפלה ככתוב: "ויפשע אדום מתחת יד יהודה עד היום הזה" (פס' כב). אין הכוונה עד יום כתיבת הספר, שהרי אמציהו בן יואש מלך יהודה הכה את האדומים בני שעיר (יד ז ; דה"ב כה יא-יב), ועזריה בן אמציהו בנה את אילת והשיבה ליהודה (יד כב). במרד שמרד אדום נתקיימה ברכת יצחק לעשו: "ועל חרבך תחיה ואת אחיך תעבד, והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך" (בר' כז מ). בעת שמרדו בני אדום היושבים ממזרח לארץ יהודה ביהורם מרדו בו גם בני לבנה היושבת בשפלת יהודה. בני יהודה נתנוה לכוהנים (יהו' י כט ; כא יג), ייתכן שמרדו ביהורם על שעזב את ה'.

בכתובת שישק ובתעודות מצריות ואשוריות אחרות מצאו מקום הקרוי "לבן" סמוך לחוף הים מדרום לרפיח, ולפי זה מרדו ביהורם בעת ובעונה אחת בני אדום שישבו בגבול הדרומי מזרחי של יהודה, ובני לבן = לבנה שישבו בגבול הדרומי מערבי של יהודה (דב' א א ; במ' לג כ-כא).

יוסף בן מתתיהו מספר על דבר מלחמה זו כך: האדומים הרגו את המלך שהפקיד עליהם יהושפט ובחרו להם אחר. יורם עבר בלילה את גבול אדום ועשה שמות

בערי הגבול, אבל לא העז לחדור אל הארץ פנימה. המלחמה הזו לא הביאה לו שום תועלת, אך הוסיפה להסיר את לב האדומים מעל יהודה (קדמוניות ט סעיף 97).

הצלחתם של האדומים בקרב ושחרור אדום מעולה של יהודה החלישה את מלכות יהורם, מכיוון שנפגע מקור פרנסה חשוב של ממלכת יהודה, סחר השיירות בארץ אדום ומכרות הנחושת שבערבה. לאחר ימי הגאות והפריחה בימי יהושפט החלה מלכות יהודה להידרדר.

ימי מלכותו של יהורם נמנים עם הימים הקשים ביותר שעברו על מלכות יהודה, והיו היפוכם של ימי מלכות יהושפט אביו שהלך בדרכי אסא אביו (מ"א כב מג), ובדרכי דוד (דה"ב יז ג), ואילו יהורם הלך בדרכי חותנו, "בדרך מלכי ישראל כאשר עשו בית אחאב" (מ"ב ח יח; דה"ב כא ו).

שפך דם נקיים ועבד עבודה זרה. יהושפט התייעץ בנביאים ודרש את דבר ה' ושמע לקול תוכחתם, ואילו יהורם בנו התעלם מתוכחת אליהו רבם של הנביאים (דה"ב כא יב-טו). יהושפט זכה לעושר וכבוד לרוב (דה"ב יז ו; יח א), ובימיו נתן ה' פחדו "על כל ממלכות הארצות אשר סביבות יהודה" שידעו כי נלחם ה' עם אויבי ישראל (דה"ב יז י; כ כט), ואילו בימי יהורם כל הממלכות הכנועות ליהודה מרדו בה. יהורם קיבל מאביו ממלכה אדירה ועשירה וגרם במעשיו לערעורה של הממלכה. השמדת בית דוד נמנעה כפי שכבר ציינו בגלל הברית שכרת ה' עם דוד. "וכאשר אמר לתת לו ניר ולבניו כל הימים" (דה"ב כא ז).

לפי דה"ב כא יב ואילך שלח אליהו ליהורם מכתב ובו תוכחה על מעשיו ונבואת פורענות לו ולמשפחתו. הכתוב לא פירש מי הביא את המכתב ומתי הביאו. כנראה הובא המכתב ליהורם ביד אחד מבני הנביאים לאחר רצח האחים הנזכר במפורש במכתב. הרד"ק כתב: זה היה אחר שעלה, ועניין זה כי נגלה אליהו ברוח הנבואה לאחד מן הנביאים ושם בפיו דברי המכתב הזה, ואמר לו שייכתבו במכתב ויביא המכתב ליהורם. ויאמר לו שזה המכתב שולח אליו אליהו, כדי שיחשוב יהורם שזה המכתב בא לו מן השמים ויכניע לבבו, וידע כי רעה גדולה עשה. ורבי יצחק אברבנאל פירש שהיה זה על דרך הנס. אליהו מוכיח את יהורם על מעשיו, מכיוון שלא הלך בדרכי יהושפט אביו ובדרכי אסא. שני המלכים האלה משמשים דוגמה ומופת למלכים צדיקים. בתוכחה אומר אליהו: "ותלך בדרך מלכי ישראל ותזנה את יהודה ואת יושבי ירושלים כהזנות בית אחאב, וגם את אחיך בית אביך הטובים ממך הרגת. הנה ה' נגף מגפה גדולה בעמך ובבניך ובנשיך ובכל רכושך, ואתה בחליים רבים במחלה מעיך, עד יצאו מעיך מן החלי, ימים על ימים" (דה"ב כא יג-טו). ה' ייגוף מגפה גדולה בעם. העם ייענש כי העם נתפס על חטאת מנהיגיו שהיא "לאשמת העם" (ויק' ד ג) אם אינם מוחים בידיהם.

מגפה גדולה תהיה בעם, בבניו ובנשיו, באמצעות אויבים שיעלו למלחמה עליו ויגרמו

לתבוסה גדולה בשדה הקרב. ככתוב: "מגפה גדולה היתה בעם" (ש"א ד יז). יהורם עצמו יינגף בחליים רבים. מלבי"ם פירש רבים-שונים זה מזה. המחלה האחרונה תהייה מחלת מעיים, מחלה אנושה שאין לה מרפא ותימשך שנתיים.

כיצד נתקיימה נבואת אליהו?

"ויער ה' על יהורם את רוח הפלשתים והערבים אשר על יד כושים" (דה"ב כא טז). ה' עורר בפלשתים ובערבים שישבו בסמוך לכושים שעמהם נמנה זרח הכושי (דה"ב יד ח) רצון להילחם ביהורם. יוסף בן מתתיהו כתב שהכוונה לערבים שישבו סמוך לארץ כוש (קדמוניות ספר ט סעיף 102). הפלשתים והערבים עלו למלחמה ביהודה. בדרכם לירושלים הבקיעו גם חומות ערים נוספות. פרצו את חומות ירושלים וחדרו לתוכה. הם בזזו את כל אוצרות בית המלך, הרכוש הרב שאצר יהושפט אביו (דה"ב יז ה יב; דה"ב יח א; כ כה). יהורם נענש במידה כנגד מידה. הוא הרג את אחיו והאויבים הרגו את בניו (כב א) ושבו את נשותיו. "ולא נשאר לו בן כי אם יהואחז קטן בניו" (דה"ב כא יז). "קטן בניו" הכוונה הצעיר ביותר יהואחז = אחזיהו היה באותה תקופה קרוב לארבעים (כב ב).

אחרי המגפה הזאת בעם ובבית המלך יהורם לקה במחלה אנושה חסרת מרפא. ה' נגפו במעיו. הוא מת "בתחלאים רעים" אחרי שנתיים כנבואת אליהו עליו. יהורם הראשון במלכי יהודה שלא זכה לקבורה הראויה למלכי בית דוד. "ולא עשו לו עמו שרפה כשרפת אבתיו" (דה"ב כא יט). כדוגמת השריפה ששרפו לאבותיו (דה"ב טז יד). הכוונה כנראה לשריפת בשמים או מיטתם וכלי תשמישם. "ויקברוהו בעיר דויד ולא בקברות מלכים" (דה"ב כא כ). אמנם אף הוא נקבר בעיר דוד, אבל לא ליד שאר המלכים. המת מיתה כזו בחמת אלוקים אינו ראוי לקבורה היאה למלכים (קדמוניות ספר ט סעיף 104).

פרק ח (פסוקים כה-סוף)

בפסוקים אלה כלולים דברי ימי מלכות יהודה בימי אחזיהו בן יהורם.

מה מסופר על מלכות אחזיהו?

"בשנת שתים עשרה שנה ליורם בן אחאב מלך ישראל (זו הייתה השנה האחרונה למלכות יורם ג א) מלך אחזיהו בן יהורם מלך יהודה. בן עשרים ושתים שנה אחזיהו במלכו, ושנה אחת מלך בירושלם, ושם אמו עתליהו בת עמרי מלך ישראל" (פס' כה-כו). בת באה כאן בהוראת נכדה. עתליהו הייתה נכדתו של עמרי, בת אחאב בן עמרי (פס' יח). יכול להיות שהוזכר כאן עמרי מכיוון שהיה אבי השושלת.

אחזיהו מלך יהודה מלך שנה אחת בלבד (פס' כו). לפי המסופר בדה"ב לא הייתה לאחזיהו זכות למלוך, כי היה הצעיר בבני יהורם. אבל שאר בני יהורם נהרגו ויושבי ירושלים המליכוהו על יהודה (דה"ב כא ז; דה"ב כב א). בימי שלטונו המעטים הוסיף אחזיהו ללכת בדרכי אביו, שטיפח קשרים הדוקים עם בית אחאב ואמו עתליה עזרה לו בכך. כיהושפט בשעתו עמד אף אחזיהו בראש חיל שהצטרף ליהורם מלך ישראל במלחמתו בארם ע"י רמות גלעד. מסתבר שרמות גלעד הייתה באותה תקופה בידי ישראל, כפי שעולה מן הכתוב בפרק ט פס' א. ומכיוון שרמות גלעד חלשה על שטח אסטרטגי חשוב הייתה היא וסביבתה סיבה למחלוקת קשה בין ישראל לבין ארם עוד מימי אחאב (מ"א פרק כב).

אחזיהו נהג במדיניות של סבו יהושפט ששיתף פעולה עם אחאב ועם יהורם בנו במלחמות לשחרור אדמת ישראל. אלא שיהושפט בפתח כל מלחמה ביקש לדרוש בנביאי ה', כך היה במלחמת רמות גלעד (מ"א כב ה), וכך היה במלחמת מואב (מ"ב ג יא), ואילו אחזיהו נכדו בדומה לבנו יהורם מלך יהודה לא נזקק כלל לנביאי ה'.

יורם בן אחאב מלך ישראל נפצע במלחמה ע"י הארמים. הוא הובא משדה הקרב ברמות גלעד ליזרעאל להיכל המלכות של אביו (מ"א כא א; יח מה). מחנה לא גדול נשאר לשמירה מפני התקפת פתע של ארם. אחזיהו שב לירושלים, וכעבור זמן קצר יצא מירושלים לבקר את יורם בן אחאב מלך ישראל שהתרפא ביזרעאל מפצעיו.